

Ako ďalej s piešťanským obrom?

Naše holuby idú v posledných rokoch hore. Jednoduchá veta, do ktorej sa dajú uzatvoriť pocity a dojmy ľudí sledujúcich vývoj piešťanského obra. Bodové hodnotenia sú vysoké a návštevník celoštátnej výstavy uvidí v početnej expozícii Klubu chovateľov piešťanských obrov (KCHPO) naozaj zaujímavé jedince. Je však naozaj všetko také perfektné ako na prvý pohľad vyzera?

Túto otázku si kladiem vždy po rozhovoroch s priateľmi z klubu, keď často počúvam o problémoch z odchovom. V podobnom duchu prebieha aj komunikácia s nováčikmi. Scenár, keď počiatočné nadšenie vystrieda frustrácia a zmar z prvej sezóny, nebýva až taký zriedkavý. Všetci poznáme pocit sklamaní z márneho úsilia a pri začiatkoch je o to intenzívnejší, lebo rozhoduje o pokračovaní či zrušení chovu. Inými slovami, holuby z ktorých chovateľ nič nemá, iba sa trápi s ich zdravotným stavom, jeho záujem dlhodobou neudržia. Postupne prechádza na iný druh, alebo úplne končí.

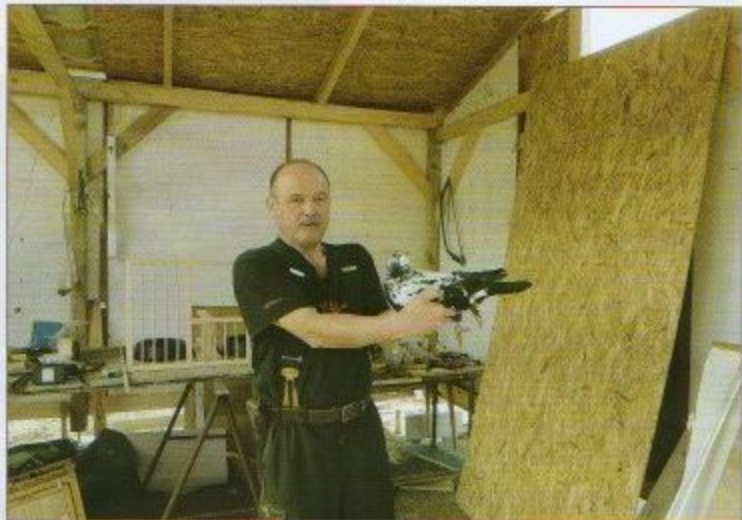
Preto neustále pripomínam, že práve vitálny a produktívny odchov bol základným stavebným kameňom, na ktorom chcel profesor Boda stavať. V týchto parametroch musí naše plemeno vynikať a nie zaostávať, inak robíme niečo nesprávne. Možno sa niektorým zdá, že recyklujem rovnaké myšlienky a zbytočne dramatičujem, ale kríza zdravého odchovu sa nedá ignorovať. Nie je mojim cieľom degradovať či spochybňovať prácu predchodcov, pretože bez nich by som nemal čo chovať, ani o čom písať. Skôr chcem otvorene kritizovať, hľadať a pomenovať príčiny súčasných chovných problémov. Vo svojich článkoch aj v praxi sa preto zameriavam na spornými témami (vyčerpaný genofond, príliš úzka základňa produktívnych chovateľov, slabá zdravotná odolnosť plemena) a skúmam medzi nimi súvislosti.

V premiérovom klubovom spravodajcovi z roku 2005 Ing. Štefan Šušlik uverejnil článok

Ing. Vojtecha Molnára (r. 2000). Vyberám z neho krátky úryvok: „Úzka a vzájomná spolupráca domácich chovateľov má tiež svoje úskalia. Jednak veľa našich kvalitných chovov pochádza buď od jedného, alebo úzkeho kruhu chovateľov, čiže sú viac-menej v príbuzenskom vzťahu a chované v tak malom počte (a niekedy i slabej kvalite), že ich vzájomná výmena resp. spolupráca je prakticky nemožná.“

Autor vtedy popisoval situáciu, ktorá sa zdá byť príznačná aj pre momentálny stav PO. Predstavme si, že nový záujemca si chce založiť chov nielen pre radosť, ale aj na plemenitbu. Na začiatku bude zhŕňať chovný materiál, navštívi holubníky a s veľkou pravdepodobnosťou si od každého z nás odnesie holuby Schmidtoho pôvodu. Nákup od 3-4 rôznych chovateľov v prípade PO jednoducho nezaručuje nepribuznosť. Musíme si uvedomiť, že neznámy holub automaticky neznamená nepribuzný holub a pribuznosť nie je ohraničená len súrodeneckým hniezdom.

Aj keď neberieme do úvahy možné vkrvenie a genetickú depresiu už v prvej generácii, takto založený chov je od začiatku odkázaný

Jozef Királ z Hornej Stredy pri Piešťanoch buduje chovateľské zariadenie pre piešťanské obry.

Návrat blízko mesta kde to všetko začalo.

na každoročné zhaňanie nového materiálu. Čo v zásade nie je nenešiteľný problém, ale vyvára sa otázka odkiaľ? Opäť z rovnakých zdrojov, rozchovaných z toho istého kmeňa. Ďalší príklad môžem uviesť na sebe, keď od jedného môjho páru puľovalo priame potomstvo (nerátam vnukov) už deviatim chovateľom. V prípade, ak medzi nimi nastanú presuny naslepo bez výmeny informácií, aká je šanca, že narazia na úplne rovnakú krv? Povedal by som, že pomerne vysoká. Odhľadnuc od skúmania historických plemenných záznamov som sám mal problém zohnať holuba, ktorého predkovia by nepochádzali z Cifera. Niet sa čomu diviť, pretože plemenitba starších chovateľov (Antala, Kísa, Lipovský a ďalší) tzv. „stará krv“ sa časom vytratila z dohľadu, v horšom prípade úplne zanikla. Je možné, že potomstvo týchto holubov sa ešte vyskytuje roztrúsené v regiónoch, ale už sa zrejme nejedná o systematickú činnosť. Väčšina chovov tak nadväzuje na ciferskú vetvu a pracuje stále s plus-minus rovnakým materiálom. Skutočný benefit cudzích

gínov som preto musel nájsť v experimentálnej práci s inými plemenami. Čo je vo fáze uzvretého zošľachťovania čiameho tigra de-facto kacirstvo. (Pri farebných rázoch to až tak nepatí, pretože si treba otvorene priznať, že tam sa nejedná o finalizáciu, ale o tvorbu bez krízna medziplemenného, či minimálne medzi-farebného, nemožnú).

V načrtnutej situácii sú teda rodokmene zásadným nástrojom. Ich význam, hlavne orientačný, pri zakladaní nových chovov z úzkej populácie sa snažím dlhodobo vysvetľovať. Presvedčám chovateľov, že bezhlavými presunmi neevidovaných holubov vyrábajú problém, ktorý nás v budúcnosti dobehne. Žiaľ, táto problematika sa mi zdá ešte stále podceňovaná a nie úplne pochopená. Výsledkom sú „stratené“ rozsiahle chovné záznamy Ing. Jána Schmidta, potrebné na doplnenie pohľadu v klubových chovoch. Mrzí ma, že sa ich nepodarilo získať, ale to je téma na internú klubovú diskusiu. Práve v takejto spolupráci má spočívať význam špecializovaného klubu, udeľovanie ocenení je totiž len odmena, pomyselná čerešnička na torte a nie podstata našej činnosti. Totiž na rekrečno-užitkové chovy bez zázpisníka nie je klub ani potrebný.

Niektorí by mohli oponovať myšlienke, že v prírodnom krídli vtákov predsa nikto rodokmene a príbuznosť neroší. Áno, je to pravda, lenže príroda má neúprosné samoregulačné mechanizmy neviazané žiadnym šľachtiteľským zámerom. V prípade, ak populácia dovŕši stav vyčerpania genofondu, jedince sú celkovo menej vitálne a menej plodné, slabšie voči predátorom či chorobám a ich reprodukcia zákonite klesá. V otvorenom prostredí prežijú len silné a zdravé jedince, ktoré sa potom zmiešajú s cudzím krídlom a populácia môže prosperovať ďalej. Ale to sa už dostávame k evolučnej teórii vývoja živočíšnych druhov. Vo volierovom chove je situácia odlišná, chovateľ jednak disponuje v porovnaní s prírodou rádovo menšou populáciou (kde sa každá disharmónia prejaví oveľa rýchlejšie) a samozrejme sa snaží realizovať svoj určitý šľachtiteľský zámer, či priblíženie sa vytýčenému štandardu.

Napriek tomu, že rešpektujeme prácu všetkých čo sa snažia zošľachťovať, zastávam názor, že robí blízku príbuzenskú plemenitbu pri dlhodobých reprodukčných problémoch PO je ako kúriť krbom v stamennom dome. Pokiaľ je však všetko do hĺbky zdokumentované a priznané, považujem to za férvo. Pripadný záujemca si môže pozrieť, ako veľmi je zredukovaný genofond daného jedinca a zväziť sám, či chce s takým materiálom pracovať. Keď mu vie zaobstarat partnera bez spoločného predka do piatej generácie, tak výsledok môže byť veľmi pozitívny. Je to však opäť podmienené zase len dokonalou znalosťou predkov - rodokmeňmi. Podľa RNDr. Tylera by mala byť príbuzenská plemenitba použitá len v prípade snahy o zachovanie genotypu naozaj výnimočného jedinca. Moje subjektívne odporúčanie je jasné, základnou

Regenerácia genofondu PO, na fotke mladá holubica, 2. generácia spätného kríženia košoa na PO, chovateľ Anton Kolena.

metódou má byť čistokrvná, nepribuzenská plemenitba s využitvím rotačného preparovania, so snahou o hľadanie najlepších možných genetických kombinácií a s dôrazom na výber odolných jedincov.

Hoci sa predchádzajúce riadky môžu javiť negatívne, náladu vyzauje **rastúci záujem chovateľov**. Je to pre nás vitálna konkurencia a zároveň aj nádej do budúcnosti. Pred 13 rokmi bolo treba takpovediac vypátrať schopný materiál a koncentrovať ho do rúk hrišky „fanatikov“, ktorí do toho išli naozaj seriózne. Vďaka Ing. Štefanovi Sušilkovi a zakladajúcim členom sa takto podarilo udržať miznúce plemeno. Dnes už je potreba odlišná. Za nie veľmi šťastný vývoj považujem roztvárnenie kvalitatívnych nožnic medzi 5 - 6 najlepšími klubovými členmi a ostatnými chovmi. Základný ráz, čierny tiger/frkany je síce stále krehký, ale minimálne v týchto chovoch pomerne stabilizovaný. Pre ďalší rozvoj je teraz nevyhnutná skôr expanzia, aby sa kvalita postupne dostala medzi čo najväčšie množstvo **odhodlaných ľudí**. Zohrávajú slovo odhodlaných, pretože kým nenájdeme tých správnych, nepresvedčíme ich o význame evidencie plemenitby, budú sa pozerať len na horizont jednej generácie s prioritou burzového predaja a odovzdaná kvalita tak vyjde nazmar. Pripadá mi, akoby moje volanie

po nových holubiaroch bolo konečne vypočuté, veď na poslednej výročnej schôdzi paradoxne prevažovali nové tváre hostí nad starými známymi. Všetkých sa snažím pripraviť na to, že začiatky nebudú jednoduché a počítam aj s tým, že nie každý vydrží. Možno bude nejakú dobu trvať, kým nový holubiar pochopí špecifikum plemena a nájde si k nemu trpezlivo vlastnú cestu. Ale viem, že to stojí za to. Veď pohľad na majestátne PO tigre na dvore je pre nás nenahraditeľnou, návykovou drogou.

Otváranie pandorinej skrinky sa nemusí všetkým páčiť, ale na druhej strane vedzme, že len otvorenosť a úprimnosť môže posunúť tieto holuby nad regionálny charakter. Stále platí jednoduché pravidlo, že prvým krokom k riešeniu problémov je priznanie si ich existencie. Na záver vyslovím pranie, aby kritická úvaha chovateľov neodradila či neurazila, ale práve naopak, aby prejavili snahu pozdvihnúť národné plemeno a popasovali sa s jeho náročnosťou. Investovanie zdrojov a energie do domácich plemien vnímam ako pozitívnu formu nacionalizmu, ktorá nikomu neškodí, neublíži, ale naopak nás vedie k zdravému, národnému sebedovomiu.

Ing. Tomáš Kolena
tajomník KCHPO

HEMPŠÍRKY

(K obrázku na titulnej strane)

Sú to rané, rýchlo rastúce kury s dobrou zrnačkou a dobrou mäsovou produkciou. Majú jemné kosti a svojim telesným rámcom zodpovedajú stredne ťažkému typu s typickými znakmi dobrej nosnice, s priestorými dobre osvaleným, obdĺžnikovým trupom, so široko nasadeným chvostom a bohatým operením;

Hmotnosť kohúta býva v rozmedzí 3 až 3,5 kg, slepičky 2,25 až 2,7 kg. Zrnačka 220 vajec s hnedou škvrinovou, hmotnosť násadových vajec 55 g. Kohúty sa označujú 22 mm, slepičky 20 mm registračnými obrúčkami. Najčastejšie sa chová v zlatohnedom sfarbení. Vyšľachtené boli aj biele a zlatohnedé modro kešle.